

Čo hovorí kronika Prešporská obec Vajnory (7)

Zdroj: V. Fekete: Prešporská obec Vajnory (kronika)

V predchádzajúcej časti sprístupňovania kroniky Prešporskej obce Vajnory sme sa dozvedeli o peripetiách davných obyvateľov, ktorí sa museli starať o poživeň a ubytovanie vojenskej posádky. Ožobračovanie tunajšieho obyvateľstva už postupovalo do takých krajností, že sa nielen vrchnosť, ale i tunajší farár či opát museli sťažovať až u panovníka. V nasledujúcej časti sa dozvedáme, ako sa utváralo zloženie obyvateľov Vajnor, ktorých predkovia pochádzajú z rôznych oblastí Európy.

Všetky tieto národnosti (najmä chorvátska a maďarská - pozn.) splynuli v priebehu dvoch storočí s pôvodným obyvateľstvom ktoré sa ešte skoršie doosidlilo. Toto sa malo stať podľa ústneho podania i písomného, neb. profesorom historie Juraja Hodála, ktorý tvrdil, že časť tohto obyvateľstva mala sa dosťahovať z Moravy od Kyjova. Stalo sa tak údajne ešte po prvých tureckých nájazdoch, keď následkom týchto v jednom boli Vajnory úplne vypálené, pričom rychtár na námestí stáť na kláte, stárež dorúbaná, deti s matkami a súcimi mladými ženami a chlapmi zobrať do zajatia a otroctva.

Kedže v obci bola stále časť vojenskej posádky hradného vojska po ich skončení vojenských úloh bolo treba túto zničenú obec doosidlit. Malo sa tak stať na základe vydaného kráľovského dekrétu a volba mala padnúť (na) práve spomínaných obyvateľov z Moravy. Odvtedy majú údajne mal nielen podobné moravsko-slovenské nárečie, ale aj navlas podobné mužské a ženské kroje. Sú tiež poznámení časťou ľudových zvykov a spevov z tohto regiónu...

Zo 17. storočia zachoval sa už väčší počet písomných prameňov a preto možno lepšie sa pozrieť na pomery vo Vajnoroch. Je iste zaujímavé, že všetky tieto prístupné spisy, ktoré sa o. i. zachovali pri obecnom úrade „Prešporské obce Vajnory“ sú písané moravsko slovenským nárečím a sú takto sprístupnené na tú dobu sa vyjadrovania miestneho obyvateľstva. či už pri súdnych, alebo iných pojednávaniach. Preto vyberáme aspoň niektoré z týchto časov, čo len dokazuje možnosť doosídlenia časti moravských predkov. Jedným z takýchto prvých písom-

ných zachovalých prameňov je sťažnosť podaná sudcom do Jura, napísaná z obecného úradu Vajnor zo dňa 11. mája 1643 proti počinaniu si jurských pánov. V tejto sa hovorí: – „pozdravení od Pána Boha všemohúceho Vašim opatrnostiam a súsedskú lásku vinšujem a vinšovat neprestávame. Pritom v znalost uvádzame Vašim milostiam a na vedomie dávame na stranu niektorých vašich pánov súdcov, ktorí chovajú chrtu a chodia na polovačku po našom chotári, v tom by sme nemali za zlé, keby nám škody nečinili, ale viete Vaše opatrnosti vyslyšené čím bud Pán Boh pochválen, žítá sú zelené a raži tiež metajú, a na to vaši niektorí páni nič nedávajú, jakoš dnešného dňa stalo sa od vašich niektorých susedov po našich žitých chodili jak s koňmi tak i s chrtmi, tak že nemalú škodu učinili v našich žitách. Vidiac to niektorí naši susedia, alebo hospodine, ktorí bili v žitách, niektorí orali, ich napomínali, aby to nečinili, ale oni navzory behali po žitách, jestli tak bude, utečieme k našim pánom. Preto prosíme pokorne a ponížene, aby ste ráčili takým ludom vynadat, aby to viacej nečinili, lebo by sme rád s Vašimi Opatrnostiami (v moc) a ochranu Pána Boha porúčame. Rychtár a obec poctívá Vajnor vaší úprimní susedia (41)“

Dalej sa hovorí v týchto dokumentoch o jednom pojednávaní rozvetvenej rodiny v obci: – „dňa 5. marca 1648 za rychtárstva múdreho a opatrného Srnu Martina, ďalej konšelov, menovite Matúš Bálenta, Vincent Hubáčka, Michal Bucha, Jakub Mesároša - skladá syn Martin Antalík svojmu otcovi Tomášovi Antalíkovi za dom 30 f a Mikuláš Bálent zo svojich penází 30 f, teda spolu 60 f. Poneváč má Martin Antalík jedného syna od dcéry Matúša Bálenta menom Drotu a ak by Pán Boh nezachoval ju v štasi pri živote a ju ráčil z tohto sveta povolať, aby z tomu to dieťa menom Kuba malo svoj podiel, čo bude na neho svedčiť. Ale však Martin Antalík, sestry, ani brat, do domu nič nemali, ani sa tam nenašťahovali. Toto sa stalo v rychtárovom dome martina Srnu v prítomnosti horepodpisanych dňa a roku označené. P. S. Poneváč predkladá Matúš Bálent svojich peňazí v sume 30f, a keby dieťa menom Kuba zomrelo, aby ďalšie Matúš Bálentove deti nemali tieto peniaze vrátené.“

– „dňa 18. marca 1648, za rychtárstva Martina Srnu a konšela Matúš Bálenta odozvádzajú peniaze Martinovi Vrbenskému ako sirotské za nebožtika Németh Martina v sume 17 tvrdých toliarov a to tým spôsobom, ak by Pán Boh Martina Vrbovské-

ho (asi je myšlený Vrbenský) z tohto života šťastne povolať ráčil. Ďalej aby sa jeho sirotám z jeho majetku polovicu a ďalšiu polovicu zo strany jeho manželky dané. Peniaze sa použijú za tým účelom, aby sa nepoužili na iný účel, než na živobytie detí, alebo vrátili späť Németh Martinovým sirotám.“

– „dňa 17. januára 1656 sa v zázname hovorí už o skorej smrti siroty Németh Martina, ktorá sirota sa odobrala z tohto sveta skrz skorú smrť. Preto majetok 17 tvrdých toliarov sa rozdelí takto: vystavenie 3 krízov, odslúženie 4 omší a ostatné na chrám pána vo Vajnoroch a vyplatenie dždôb v obci. Likvidácia týchto pozostalostí bola prevedená 17. januára 1663 a overená ako splnená za prítomnosti rychtára Adama Srnu prísažných konšelov Jakuba Mesároša, Matúš Bálenta, Jána Číka, Martina Antalíka a Lukáša Vitáloša.“

– „v roku 1665 v piatok pred sv. Luciou daruje Juro Vrbenský pre obec 10 zlatých, 4 f a dva okovy vína mimo interessa (z toho 10 zlatých na kostol). Pri tom bolo toto predstavenstvo obce a podpísaní za prísažných Jurac Čík, Tomáš Polák, Juro Vrbenský, Martin Antalík, za obec Juro Valček Michal Fukovský, Martin Axamit, Martin Grubiša a Martin Hubáček.“

(pozn.) – táto listina bola napísaná a dobre zachovaná okrem prvého svedectva, ktoré bolo prečiarnuté a jeden list „in folio“ vyradený. Zápis bol prevedený pri Prešporskej obci Vajnory (42).

Prvé záznamy o škole vo Vajnoroch sú sice z 18. storočia, keď sa vedelo, že v obci je fariská škola. Nie sú však tieto správy doložené, dá sa však predpokladať, že tak tomu bolo i skorej. Dokazujú to počiatky národnej kultúry v Bratislavе a na jej okolí, keď už v 17. storočí odchádzajú mnohí mladí nadaní žiaci študovať na vysoké školy a na univerzity. Jedným z nich bol aj vajnorský rodák, ktoré je uvedený v roku 1635 v zozname trnavskej univerzity pod menom Juraj Rajkovič z Vajnor (Slavus Praczensis)(43).

– Jazykovo neupravené, doslovny prepis z kroniky Prešporská obec Vajnory.

VYBERÁME PRE VÁS

Na facebookových stránkach Vajnory v spomienkach nájdete každý deň odkaz na nový príspevok do niektorého zo štyridsiatich albumov www.spominajme.com.